

Õiguskantsler

Teie 27.05.2015 nr

Meie 30.06.2015 nr 6-3/150768/1502903

**Seisukoht vastuolu mittetuvastamise kohta
Kambri pindala**

Härra []

Pöördusite õiguskantsleri poole 29.05.2015 laekunud avaldusega, milles tõstatate küsimuse justiitsministri 30.11.2000 määruse nr 72 „Vangla sisekorraeeskiri“ (VSKE) § 6 lg 6 vastavusest Eesti Vabariigi põhiseadusele (PS, põhiseadus). Lühidalt olete sellel seisukohal, kuna Teie meelest on Euroopa Inimõiguste Kohtu ja Piinamise ja Ebainimliku või Alandava Kohtlemise või Karistamise Tõkestamise Euroopa Komitee hinnangul aktsepteeritav isikliku ruumi vähim suurus mitmekohalises vanglakambris 4m². Selgitate, et Tallinna Vanglas ei ole Teile tagatud isegi 3m² isiklikku ruumi, kuna kambri sisustuse hulka kuulub ka mööbel.

Härra [], Eesti Vabariigis on loodud põhiseaduse ja seadustega kindel süsteem, mil viisil tuvastada ühe või teise õigustloova akti (sh ministri määruse) mõne sätte põhiseaduspärasust. PS §-st 152, samuti põhiseaduslikkuse järelevalve kohtumenetluse seaduse §-dest 2 ja 15 tuleneb, et ses osas on nõ viimane sõna öelda Riigikohtul.

See tähendab, et isegi, kui erinevatele isikutele (sõltumata nende positsioonist põhiseaduslikkuse järelevalve protsessis) näib, et üks või teine õigustloova akti säte on põhiseadusega vastuolus, saab normi põhiseadusega vastuolus olevaks tunnistada üksnes Riigikohus. Seetõttu on mõistlik ja põhjendatud juhendada normide põhiseaduspärasuse osas ennekõike Riigikohtu vastavatest seisukohavõttudest põhiseaduslikkuse järelevalve menetluses.

Tulles Teie tõstatatud küsimuse juurde, jagan selle esmalt kaheks – esiteks konkreetsed tingimused, milles Teid Tallinna Vanglas väidetavalt hoitakse, ja teiseks abstraktne küsimus VSKE § 6 lg 6 põhiseaduspärasusest.

Nagu Teile teada, on õiguskantsler VSKE § 6 lg 6 osas varasemalt pidanud probleemseks olukorda, mil norm sätestas minimaalseks põrandapindalaks kinni peetava isiku kohta kambris 2,5m² ja piiripealseks ka 3m² suurust põrandapinda. Selline seisukoht väljendub õiguskantsleri märgukirjas justiitsministrile¹ ning ka Riigikohtule antud arvamuses VSKE § 6 lõike 6 põhiseaduspärasuse osas².

Riigikohus seevastu leidis 20.06.2014 otsuses nr 3-4-1-9-14, et VSKE § 6 lg 6 redaktsioon, mis nägi kinnipeetavale ette kambris vähemalt 2,5 m² põrandapinda, ei riivanud, arvestades VSKE regulatsiooni kogumis, kaebaja õigust inimväärikale kohtlemisele. Seega ei olnud norm kolleegiumi hinnangul ka põhiseadusega vastuolus. VSKE § 6 lg 6 vanas redaktsioonis võimaldas tagada kinnipeetavale ka rohkem põrandapinda kui 2,5 m², kui see oli vajalik konkreetsetes olukorras inimväärikuse põhimõttele vastavate kinnipidamistingimuste kindlustamiseks, samuti oli võimalik kambri vähene põrandapind kompenseerida muude meetmetega. Õigusest inimväärikale kohtlemisele ei tulene Riigikohtu hinnangul, et kinnipeetavale tagatud põrandapind ei võiks ühelgi tingimusel, ka erandlikel asjaoludel piirduda 2,5 m²-ga.

Kehtivas redaktsioonis nõuab VSKE § 6 lõige 6 kambris minimaalselt 3m² põrandapinda.

Niisiis on Riigikohus vaid aasta eest leidnud, et kehtivast vähimast põrandapinna määrast veel väiksem määr oli põhiseaduspärane ja seejuures ei ole Riigikohtu otsuses osutatud regulatsioon kogumis olulisel määral (kinnipeetava jaoks halvemuse poole) kohtuotsusest alates muutunud.

Eeltoodu valguses ei ole põhjust möönda, et VSKE § 6 lõige 6 oleks oma kehtivas redaktsioonis Teie viidatud osas ja põhjustel vastuolus Eesti Vabariigi põhiseadusega. Puudub alus arvata, et Riigikohus (mis – nagu öeldud – on põhiseaduslikkuse osas lõplik otsustaja) käsitleks praeguses õiguslikus olukorras VSKE § 6 lõike 6 kehtiva redaktsiooni põhiseaduspärasust erinevalt kohtuasjast nr 3-4-1-9-14.

See ei tähenda mõistagi, et õiguskantsleri arvates ei oleks isikute inimväärikama kohtlemise huvides põhjendatud VSKE § 6 lõikes 6 toodud minimaalseid põrandapinna määrasid tõsta. Jätkuvalt on põhjust toetada isiku kohta kambris ette nähtud vähima põrandapinna suuruse tõstmist 4m²-ni ning edaspidi vajadusel (ja sõltuvalt valdavast rahvusvahelisest arvamusest) ka enam. **Samas ei saa ma Riigikohtu senise praktika valguses toetada Teie arvamust, et VSKE § 6 lõige 6 on vastuolus põhiseadusega.**

Teie konkreetsete kaebuste osas Tallinna Vanglas Teile tagatud vähimast põrandapinnast õiguskantsler seisukohta kujundada ei saa. Nimelt ilmneb Kohtute Infosüsteemi ametkondlikuks kasutamiseks määratud osast, et olete pöördunud 22.12.2014 Tallinna Halduskohtu poole ja käimas on kohtuasi nr 3-14-53244, milles nõuate kahju hüvitamist mh seoses Teie hoidmisega kambrites, kus oli kinni peetava isiku kohta liiga vähe isiklikku ruumi.

¹ Õiguskantsleri 04.07.2013 märgukiri nr 6-3/121666/1303045. [Justiitsministri 30.11.2000 määruse nr 72 „Vangla sisekorraeskiri“ § 6 lõike 6 kooskõlla viimiseks Eesti Vabariigi põhiseadusega ja vangistuseseadusega.](#)

² [Õiguskantsleri 03.04.2014 arvamus nr 9-2/140436/1401520 põhiseaduslikkuse järelevalve kohtumenetluses.](#)

Õiguskantsleri seaduse (ÕKS) § 25 lõike 2 kohaselt ei tohi avaldusaluses asjas olla kohtuotsust ega toimuda kohtumenetlust. Sisuliselt samas küsimuse toimuva kohtumenetluse tõttu jääb Teie avaldus juhindudes ÕKS § 25 lõikest 2 läbi vaatamata osas, milles kirjeldate Teie õiguste väidetavat rikkumist Tallinna Vanglas seoses Teie arvates nõutavast miinimumist väiksema kambri põrandapinnaga.

Lugupidamisega

Ülle Madise